

จับตาความเคลื่อนไหว โรคไข้ชิก้า

ภัยใหม่จากยุงลาย

นอกจากโรคไข้เลือดออกแล้ว หากกล่าวถึงโรคระบาดที่ถูกพูดถึงอย่างมากในช่วงเวลานี้คงหนีไม่พ้นเรื่องของ โรคไข้ชิก้า ที่มียุงลายเป็นพาหะ และได้ระบาดหนักในแถบละตินอเมริกา โดยเฉพาะประเทศบราซิลที่ระบาดอย่างรุนแรง จนรัฐบาลต้องประกาศระงับการตั้งครุฑ์ ถึงขนาดที่องค์การอนามัยโลก หรือ WHO ได้ออกมาแถลงถึงการแพร่ระบาดของไวรัสชิก้า เมื่อวันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2559 ที่ผ่านมา ให้เป็นภาวะฉุกเฉินด้านสาธารณสุขระหว่างประเทศ บอกเล่าก้าวทันหมอบฉบับนี้ จึงขอพาคุณผู้อ่านมาพูดคุยกับ ศ.นพ.ธีระวัฒน์ เหมะจุธา ผู้อำนวยการศูนย์โรคติดต่อและโรคอุบัติซ้ำ สภาวิชาชีพ และศาสตราจารย์สาขาประสาทวิทยา ภาควิชาอายุรศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ จุฬาฯ เพื่อพูดคุยอัปเดตสถานการณ์เกี่ยวกับโรคนี้กันค่ะ

โรคไข้ชิก้าคืออะไร

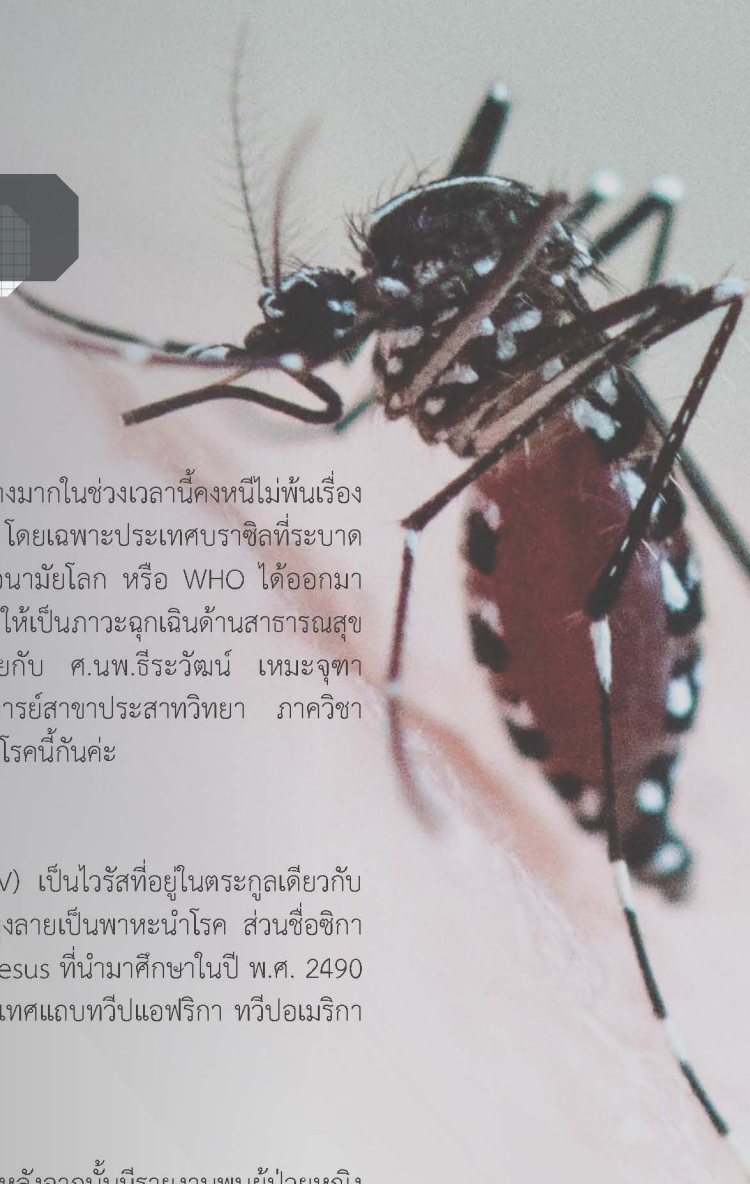
โรคไข้ชิก้า (Zika fever) เกิดจากเชื้อไวรัสชิก้า (Zika-virus ZIKV) เป็นไวรัสที่อยู่ในตระกูลเดียวกับไวรัสไข้เหลือง ไวรัสเด็งกี ไวรัสเวสต์ไนล์ และไวรัสไข้สมองอักเสบเจอี ซึ่งมียุงลายเป็นพาหะนำโรค ส่วนชื่อชิก้า (Zika) เป็นชื่อป่าในประเทศยูกันดาซึ่งเป็นสถานที่แรกที่แยกเชื้อได้จากลิง Rhesus ที่นำมาศึกษาในปี พ.ศ. 2490 และเมื่อปี พ.ศ. 2511 ก็พบเชื้อนี้ในคน ในประเทศไนจีเรีย และพบได้ในประเทศแถบทวีปแอฟริกา ทวีปอเมริกา ทวีปเอเชียใต้ และหมู่เกาะในแถบมหาสมุทรแปซิฟิกตะวันตก

ไข้ชิก้าในประเทศไทย

ในประเทศไทยมีรายงานตรวจพบเชื้อไวรัสชิก้า เมื่อ พ.ศ. 2506 และหลังจากนั้นมีรายงานพบผู้ป่วยหญิงจากแคนาดา ติดเชื้อไวรัสชิก้า หลังเดินทางมาประเทศไทยในช่วงเวลา 21 มกราคม ถึง 2 กุมภาพันธ์ 2556 โดยพักในกรุงเทพฯ และภูเก็ต และมีอาการบนเครื่องบินขณะเดินทางกลับแคนาดา อีกทั้งเมื่อเร็วๆ นี้ยังมีรายงานผู้ป่วยชาวไทยที่เดินทางไปไทเป ถูกตรวจพบเชื้อที่สถานีดตรวจคัดกรองไข้ สนามบินนานาชาติเถาหยวน ได้ในวันแต่ขณะนี้ได้รับการรักษาแล้ว

อาการของโรค

เนื่องจากไวรัสชิก้าเป็นนักเลียนแบบตัวฉกาจ อาการของไข้ชิก้ามีความคล้ายคลึงกับอาการของโรคไข้เลือดออก โรคชิคุนกุนยา และไข้สมองอักเสบ (Japanese encephalitis: JE) แต่ส่วนใหญ่ผู้ติดเชื้อมักไม่แสดงอาการ โดยมักแสดงอาการหลังได้รับเชื้อ 4 - 7 วัน อาการทั่วไปที่พบก็คือ มีไข้ อ่อนเพลีย ปวดศีรษะ มีผื่นแดงเยื่อบุตาอักเสบ ตาแดง ปวดข้อ ซึ่งมักมีอาการเหล่านี้อยู่ประมาณ 2 - 7 วัน ส่วนใหญ่อาการเหล่านี้จะหายเองได้ภายในหนึ่งสัปดาห์ ไม่มีความจำเป็นต้องนอนโรงพยาบาล แต่ในหญิงตั้งครรภ์จำเป็นต้องดูแลเป็นพิเศษ เนื่องจากการติดเชื้อนี้อาจส่งผลต่อทารกในครรภ์ทำให้มีความเสี่ยงต่อการพิการแต่กำเนิด มีขนาดศีรษะที่เล็กผิดปกติ (microcephaly) หรือเสียชีวิตได้



สถานการณ์และความคืบหน้าโรคซิกา

เนื่องจากในช่วงที่ผ่านมา ทั้งโลกมีความตื่นตัวอย่างมากเกี่ยวกับโรคซิกา หลังพบหญิงตั้งครรภ์ 6 ราย จากนักท่องเที่ยวยุโรปที่กลับจากอเมริกาใต้ทั้งหมด 107 ราย มีอาการเข้าข่ายติดเชื้อไวรัสซิกา ซึ่งติดเชื้อในช่วงไตรมาสแรก (3 เดือนแรก) โดย 5 ใน 6 รายมีความผิดปกติเกิดขึ้น รายแรกคลอดลูกออกมา มีสมองลีบ อีกสองรายมีอาการแท้งและพบว่ามีไวรัสอยู่ในตัวเด็กด้วย หนึ่งรายตัดสินใจทำแท้งเนื่องจากเจาะน้ำคร่ำแล้วพบว่าไม่มีไวรัส ส่วนรายสุดท้ายมีความผิดปกติ แต่ไม่ทราบรายละเอียด เหตุการณ์นี้ทำให้สรุปได้ว่าไวรัสซิกาทำให้เด็กมีสมองลีบจริง นอกจากนั้น ในนิตยสารนิวแลนด์ระบุว่า มีผู้หญิงตั้งครรภ์ติดเชื้อในช่วงท้ายของไตรมาสแรก และมีการตรวจเด็กทารกในครรภ์พบว่า มีสมองลีบ จึงตัดสินใจเอาเด็กออก และเมื่อนำเด็กออกมา ก็พบว่าเด็กมีสมองลีบจริง ทั้งนี้เมื่อนำสมองเด็กและอวัยวะเด็กมาตรวจดูจากกล้องอิเล็กตรอน พบว่าในสมองเด็กมีไวรัสที่มีชีวิตอยู่และยังเป็นไวรัสที่สามารถงอกเงยได้อีกด้วย นอกจากนั้น เมื่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขของฝรั่งเศส ออกมาเปิดเผยว่าพบผู้ป่วยเพศหญิงในกรุงปารีส ติดเชื้อซิกา ซึ่งติดต่อผ่านทางเพศสัมพันธ์ จากคู่นอนของเธอที่เพิ่งเดินทางกลับมาจากประเทศบราซิล และหลังจากนั้นก็มีการวิจัยชี้ว่า ไวรัสซิกาสามารถพบได้ในน้ำอสุจิของเพศชาย และสามารถติดต่อกันได้ผ่านการมีเพศสัมพันธ์ ซึ่งสามารถติดต่อกันได้ไม่ว่าจะเป็นคู่รักชายหญิง หรือคู่รักร่วมเพศ ดังนั้นจึงควรป้องกันด้วยการสวมถุงยางอนามัย

อย่างไรก็ดี ศ.นพ.ธีระวัฒน์ เหมะจุฬา แนะนำว่าไม่ต้องกังวลมาก เพราะการติดเชื้อซิกา ผ่านการมีเพศสัมพันธ์นี้น้อยมาก แต่เพื่อความสบายใจก็สามารถสังเกตอาการตามข้อบ่งชี้ คือ มีไข้ ออกรashes ตาแดง ปวดกล้ามเนื้อ ปวดข้อ อ่อนเพลีย หากมีอาการดังกล่าวให้ไปพบแพทย์ ซึ่งไม่จำเป็นต้องเจาะเลือดตรวจ ยกเว้นเพียงกลุ่มเสี่ยงคือ หญิงตั้งครรภ์

ความร่วมมือในการวิจัยและป้องกันโรคซิกา

ทางจุฬาฯ ได้ร่วมมือกับกระทรวงสาธารณสุข มากกว่า 10 ปี และได้เกิดศูนย์โรคติดต่อและโรคอุบัติซ้ำ สภาวิทยาศาสตร์ไทยขึ้น เพื่อศึกษาวิจัยโรคติดต่ออุบัติใหม่ ที่มีแนวโน้มจะเกิดขึ้นในอนาคต โดยทาง กระทรวงสาธารณสุข ได้มีการอัปเดตข้อมูล ความเคลื่อนไหวต่างๆ จากองค์การอนามัยโลก (WHO) ในเรื่องนี้ ศ.นพ.ธีระวัฒน์ เหมะจุฬา ได้ชี้แจงว่า

“

ไวรัสซิกา
เป็นนักเลียนแบบตัวองคาง

”

“ณ ขณะนี้กระทรวงสาธารณสุขก็ได้ส่งตัวอย่างมาให้ตรวจมากพอสมควรแต่ต้องมีการคัดกรองเนื่องจากไข่ออกผื่นมีได้เป็นร้อยชนิด หากเราสนใจแต่ไวรัสซิกาอย่างเดียว แล้วมีตัวอื่นที่ร้ายแรงกว่า รักษาได้ แล้วไม่ใช่ไวรัส เราอาจจะหลงลืมไป เพราะฉะนั้นอย่าตื่นเต้นกับตัวนี้มาก เพราะตัวนี้มา แต่ตัวอื่นที่มีอยู่เป็นร้อยตัวเราก็ไม่ควรเลิกสนใจ เพราะในการดูแลคนไข้ หลักการดูแลคือต้องดูว่าในแต่ละเดือนแต่ละปี โรคประจำถิ่นเรามีอะไรอยู่แล้ว ไม่ใช่สนใจแต่โรคใหม่”

และเมื่อพูดถึงเรื่องแนวโน้มของโรคซิกา และโรคอุบัติใหม่ ที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต คุณหมอกล่าวว่า ในส่วนของโรคซิกานั้นยังคงทำการวิจัยและติดตามความเคลื่อนไหวอย่างใกล้ชิด ส่วนโรคอุบัติใหม่นั้นได้มีการค้นพบโรคใหม่อยู่อย่างต่อเนื่อง แต่ทางศูนย์โรคติดต่อและโรคอุบัติซ้ำ สภาวิทยาศาสตร์ไทยของเราได้เตรียมรับมือเป็นอย่างดี แต่เหตุผลที่ทางศูนย์ยังไม่ประกาศให้รับรู้เนื่องจากเกรงว่าประชาชนจะตื่นตระหนก จึงทำได้เพียงเฝ้าระวังและจับตาดูอย่างใกล้ชิดต่อไป

